

הרב יהודה זולדן

גיליון מס' 60

מסכת יומא דפים כ"ה-ל"ד

כ"ז אייר – ד' סיון, פרשת במדבר, תשפ"א

אין מעבירין על המצוות

(יומא לג ע"א-ע"ב)

בגמרא נזכר הכלל "אין מעבירין על המצוות". נעיין בטעמי הכלל, וביישום במצוות תפילין, וכן בשאלה הלכתית נוספת אודות אדם שצריך לבחור זמן בו הוא יוכל לקיים מצווה.

א. אין מעבירין על המצוות - הטעם

יומא לג ע"א-ע"ב

ודישון מזבח הפנימי קודם להטבת חמש נרות. מאי טעמא? אמר אביי: גמרא גמירנא, סברא לא ידענא. ורבא אמר: כריש לקיש. דאמר ריש לקיש: אין מעבירין על המצוות. וכי עייל להיכל, במזבח פגע ברישא... אמר רבא, שמע מינה מדריש לקיש: עבורי דרעא אוטוטפתא - אסור. היכי עביד? מדרעא לטוטפתא.

רש"י

אין מעבירין - הפוגע במצוה לא יעבור ממנה, ונפקא לן במכילתא מ"ושמרתם את המצוות" (שמות יב, יז), קרי ביה 'את המצוות' - לא תמתין לה שתחמיץ ותיישן.

מדריש לקיש - דאמר: אין מעבירין על המצוות.

עבורי דרעא אוטוטפתא - לאחר תפילין שבזרוע בשביל תפילין של ראש - אסור, דהא בזרוע פגע תחילה.

היכי עביד מדרעא לטוטפתא - מן הזרוע יבא על ראש, יניח שבזרוע תחילה, ואחר כך יניח של ראש.

ריטב"א

אין מעבירין על המצוות, פי' ומצוה שבאה לידו תחלה יש לו להקדים כדי שלא יתעכב ויתאחר מעשות המצוה. ומהאי טעמא אמרינן במנחות (ס"ד ב') שמביאין העומר מן הקרוב לירושלם לפי שאין מעבירין על המצוות.

- ע"פ רש"י, באר את הדרשה מהפסוק מדוע אין מעבירין על המצוות?
- ע"פ הריטב"א מה הסיבה ש"אין מעבירין על המצוות"?

צורבא הדף היומי

ב. עבורי דרעא אטוטפתא

תוספות יומא לג ע"ב

עבורי דרעא אטוטפתא - פרש"י להניח תפילין בראש קודם שיניח תפילין של יד אסור, דקא מעביר על מצות תפילין של יד דפגע ברישא בזרוע קודם שיגיע לראש.

וקשה לפי דמאי איריא מדריש לקיש, תיפוק ליה מדאמר בפרק הקומץ רבה (מנחות דף לו.) כשהוא מניח מניח של יד ואח"כ של ראש דכתיב "וקשרתם לאות על ידך" והדר "והיו לטוטפות בין עיניך" (דברים ו, ח)?

ומפרש רבינו תם בשם רב האי גאון זצ"ל דאיירי בשעה שחולץ תפילין ומניחן בתיק שלא יעביר אותן של יד ויתנם בתיק תחילה ואח"כ של ראש למעלה, דאם כן כשיבא להניח יפגע בשל ראש תחילה ויצטרך להעביר על המצות משום דשל יד יש להניח תחילה כדפירשתי. לפיכך צריך להניח בתיק של ראש תחילה, ואח"כ של יד למעלה.

ורבי אליהו זצ"ל מפרש דלענין משמוש איירי דחייב אדם למשמש בתפילין כל שעה, ק"ו מציץ. והשתא קאמר דבשל יד ממשמש תחילה משום דפגע בהן ברישא, ואח"כ ממשמש בשל ראש.

- הסבר את פירושו של רש"י, של ר"ת בשם רב האי, ושל רבינו אליהו לכלל: "אין מעבירין על המצוות" בהקשר למצוות תפילין.
- מדוע השאלה ששאל תוספות על רש"י לא קשה על הסברו של ר"ת בשם רב האי גאון ועל הסברו של רבינו אליהו?

גם הרא"ש ציין את דברי רב האי גאון, אך בנימה אחרת.

רבנו אשר, שו"ת הרא"ש כלל ג סימן א

מי שבא לידו תפילין של ראש קודם של יד, יעבירם ויניח של יד תחלה, אף על פי שאין מעבירין על המצות, מוטב שיעבור ממה שישנה סדר הפסוק דכתיב "וקשרתם לאות על ידך והיו לטוטפות בין עיניך". והא דאמרינן ביומא פרק אמר להם הממונה (דף ל"ג) אמר ריש לקיש אין מעבירין על המצות, אמר רבא ש"מ עבורי דרועא אטוטפתא אסור. הכי פירושו בשם רב האי ז"ל אסור להעביר ולהקדים לתת של זרוע בתיק תחלה ולתת עליהם של ראש, כי אז יהיה זקוק להעביר על המצות כשיניח תפילין כי יצטרך להסיר של ראש שפוגע בהם תחלה ולהניח של יד קודם של ראש. הלכך צריך לתת בתיק של ראש תחלה ועליהם של יד. נאום הכותב אשר בן ה"ר יחיאל ז"ל.

- לפי הרא"ש – אין מעבירים על המצוות הוא איסור או רק סדרי קדימות? הוכח תשובתך מדבריו.

צורבא הדף היומי

בעקבות דברי התוספות שאל הטורי אבן מהכיוון ההפוך.

הרב אריה לייב ממיץ, טורי אבן מגילה ו ע"ב

השתא ללמה לי טעמא דמניח של יד קודם משום דאקדמינן קרא, תיפוק ליה דלעולם איתא למעלת דאין מעבירין על של יד. ו"ל דמשום הכי צריך לטעמא דמניח של יד תחילה משום דאקדמינן קרא, דאי משום דאין מעבירין, הוה אמינא דאפילו הכי של ראש קודם משום דקדשי טפי משל יד, וכדאמר התם בפ"ג דמנחות (דף ל"ד) תפילין של יד עושין אותה של ראש, ושל ראש אין עושין אותה של יד, משום שאין מורידין מקדושה חמור' לקדושה קלה, אלמא תפילין של ראש מקודשת יותר משל יד.

- הסבר את שאלת הטורי אבן, ומדוע היה צורך בלימוד מפסוק שתפילין של יד קודמים לתפילין של ראש?

הרב יוסף שלום אלישיב הסביר את שיטת רש"י באופן הבא.

הערות הגר"ש אלישיב יומא לג ע"ב

עבורי דרעא אוטוטפתא אסור. ופירש"י לאחר תפילין שבזרוע בשביל תפילין שבראש אסור דהא בזרוע פגע תחילה, ותמהו הראשונים בשיטתו דמאי איריא מדריש לקיש, הא סידרא דקרא כך הוא דיד קודם לשל ראש ומה צריך הוא לדינא דאין מעבירין על המצוות. וליישיב דברי רש"י נראה ע"פ מה דנחלקו הפוסקים והובא בביאור הלכה [סי' כה ס"ו] בהאי הלכתא דצריך להקדים של יד תחילה, ואם פגע בשל ראש תחילה מעביר על אותה מצוה ולובש של יד תחילה, והשתא בעבר ולבש של ראש קודם [והיינו שלא כדין] דנקטו רוב הפוסקים דאין צריך לסלקו. וכך נוטה המשנ"ב להלכה. אמנם הארצות החיים נחלק עליהם וסבירא ליה דכיון דלכתחילה עביד עבירה ועבר על מה שאמרו דכל זמן שבין עיניך יהיו שנים, ע"כ צריך עתה לתקן ולהניח כדין. ולכו"ע בלא עבד איסור והיינו כגון בספק איטר שמניח תפילין של יד בשתי ידיו לא נחייבנו להוריד של ראש קודם שמניח על ידו השניה כיון דעבד בהיתרא לא מחייבינן לשנות.

ולפי מה שנתבאר דעת הארצות החיים, נראה לישב דעת רש"י וס"ל דמצד הדין ד"בין עיניך" אכתי אי אפשר לחיובי להסירו וללבשו כסדר בעבר ולבש של ראש קודם דאין זה איסור אלא סדר לבישה, וזה קאתי רבא לחדש דיש איסור גם כן בדבר משום אין מעבירין, וכיון דעבר איסור אם עבר ולבש של ראש קודם מסלקו וחוזר ומניח של יד קודם, אמנם זה לא כהכרעת ההלכה, מ"מ בדברי רש"י אפשר לאוקמי.

שוב מצאתי דההלכות קטנות קאזיל בהאי שיטתא דכיון דעבר אאיסור דאין מעבירין על המצוות הרי שצריך לשנות ולעשות כסדר וכן ס"ל להעמק שאלה (מ"ה ג'), והסברא בזה נראה דלא רצו חכמים להשאיר ולהשריש את האיסור וכיון דנעשה באיסור אף על פי שאת הנעשה אין להשיב מ"מ שלא יהא קיום לדבר שנעשה באיסור קבעו שצריך לשנות ולעשותו כסדר. ולבסוף מצאתי דתירץ כן על רש"י השיח יצחק בסוגין.

צורבא הדף היומי

- ע"פ הרב אלישיב "אין מעבירין על המצוות" הוא לעיכובא ולא רק סדר קדימויות. הוכח כדבריו מדברי רש"י בד"ה לעבורי שבסוגיה.
- עיין לעיל בדברי הריטב"א. האם ניתן לומר את הסברו של הרב אלישיב גם בדברי הריטב"א? נמק.

הרב יוסף אנגל, גליוני הש"ס יומא לג ע"ב

שם תוד"ה עבורי כ' ויצטרך להעביר. נ"ב ע' שו"ת הרא"ש כלל ג' אות א' דכתב דמוטב שיעבור ממה שישנה סדר הפסוק דכתי' "וקשרתם לאות על ירך והיו לטוטפות בין עיניך". וצריך עיון קצת דהא העברה אסור מ"ושמרתם את המצות"... ומה שאין כן שינוי הסדר הוא רק עבירת שינוי סדר העשה. ...ומסברא גוף עשה יש לה להיות חמורה מסדר עשה.

- הסבר את שאלת גליוני הש"ס על הרא"ש.
- הרב אנגל לא השיב על שאלתו. הסבר את דברי הרא"ש על בסיס דברי הריטב"א

ב. אסיר בבית האסורים שקבל יום חופשי אחד

דיון מענין בין הפוסקים אודות אסיר שקבל אפשרות לבחור יום אחד לצאת לחופשי. מה עליו לעשות?

הרב דוד בן זמרא, שו"ת רדב"ז חלק ד סימן יג

שאלה ראובן היה חבוש בבית האסורים ולא היה יכול לצאת להתפלל בעשרה ולעשות המצות. והתחנן לפני השר או ההגמון ולא אבה שמוע להניחו. זולתי יום אחד בשנה איזה יום שיחפוץ. יורה המורה איזה יום מכל ימות השנה יבחר ראובן הנזכר ללכת לבית הכנסת: תשובה הנה ראיתי אחד מחכמי דורנו בתשובה דבר זה צלל במים אדירים והעלה חרס בידו ועל יסוד רעוע בנה יסודו. בתחלה כתב דעדיף יום הכפורים ואח"כ החליפו ביום הפורים משום מקרא מגילה ופרסומי ניסא דבעינן עשרה, ואין ראוי לסמוך על דבריו. אבל מה שראוי לסמוך עליו הוא דאנן קי"ל דאין מעבירין על המצות ואין חולק בזה כלל. הלכך המצוה הראשונה שתבא לידו שאי אפשר לעשותה והוא חבוש בבית האסורים קודמת, ואין משגיחין אם המצוה שפגעה בו תחלה היא קלה או חמורה, שאי אתה יודע מתן שכרן של מצות. וזה פשוט מאד אצלי. דוד בן שלמה נ' אבי זמרא.

הרב אברהם דנציג, חיי אדם, חלק א כלל סח סעיף א

קיימא לן אין מעבירין על המצות, רצה לומר מצוה שתבוא לידו תחלה, יעשנה ולא יניחנה מפני שרוצה עכשיו לעשות אחרת ואחר כך יעשה זה, וכל שכן שיניחנה לגמרי כדי לעשות אחרת, והוא איסור מן התורה, שנאמר [שמות י"ב י"ז] "ושמרתם את המצות", קרי ביה "המצות" בחירק, שלא תחמץ ותיישן (כן כתבו תוס' ביומא ל"ג בהדיא ועי' מש"כ המ"א ס"ס קמ"ז, והרדב"ז בתשובתו ח"א א' ס' תקל"ט כתב שהוא דרבנן, ונעלם ממנו דברי תוס' שם, וכ"כ תוס' בזבחים נ"א). וכל שכן דאסור להחמיצה ולעשותה אחר כך.

צורבא הדף היומי

וזה שאמרו "אל תחמיצנה", לזמנה... דלא שייך דלא מעבירין אלא כשרוצה ב' מצות, כגון שרוצה להניח טלית ותפילין דבאיזה שיפגע תחלה צריך לעשות. אבל אם אין לו פנאי לקיים שניהם רק א', לא שייך בזה אין מעבירין, אלא אדרבה אזלינן אחר המצוה החמורה, כגון ציצית ותפילין, תפילין חמורה שהיא קדושה ביותר וגם חובת הגוף, וכן כל כיוצא בזה, או א' תדירה וא' אינה תדירה כל כך, יעשה התדיר, דקיימא לן תדיר עדיף (כ"כ תוס' ביומא שם להדיא). וכן אם א' עוברת ומצוה השניה אינה עוברת, יעשה העוברת... ואפילו יש לפניו מצוה דאורייתא לעשות היום, רק כשיעשנה היום לא יוכל למחר לעשות מצוה דאורייתא אחרת שהיא חמורה מזו, מצוה דלמחר עדיף.

ולכן נראה לי באנשי חיל יהודים שצריך לילך על משמר שלו בערב יום כפור וכיוצא בו אלא דאז לא יכול להניח תפילין באותו יום, ולעומת זה יכול למחר ביום הכיפורים להתענות או אפילו משום קריאת שמע דלמחר, ויכול להחליף המשמר עד למחר, לא אמרינן אין מעבירין על המצות, ומוטב שלא יקרא היום.

- הסבר את המחלוקת בין הרדב"ז לחיי אדם
- הסבר את המחלוקת ביניהם ע"פ הדברים לעיל – איסור או סדרי קדימויות.

צורבא הדף היומי

הלכה למעשה

שולחן ערוך אורח חיים הלכות תפילין סימן כה סעיף א
המניחין כיס התפילין והטלית לתוך כיס אחת, צריכין ליזהר שלא יניחו כיס התפילין למעלה, כדי (ג) שלא יפגע בהם תחלה (ד) ויצטרך להניחם (ה) קודם הטלית כדי שלא יעבור על המצוה.

משנה ברורה סימן כה ס"ק ג - ה

(ג) שלא יפגע - פי' אפילו לא יאחוז בהם בידו רק לפי הושטת ידו הם מונחין לפניו תחלה אין מעבירין עליהם וצריך להקדימן. וכל זה דוקא אם רוצה להניח עתה התפילין אבל אם עדיין אין רוצה להניחם רק לאחר זמן לא שייך בזה אין מעבירין על המצות.
(ד) ויצטרך להניחם - נ"ל פשוט דאם מתפלל בביתו ורוצה להניח טלית ותפילין ובתוך חדר שלפניו מונח התפילין, ובתוך חדר אחר מונח הטלית, צריך להניח תפילין ברישא, כדי שלא יעבור על המצות, אחרי דהתפילין מזומנין לפניו תחלה, ואף שלא נטל עדיין התפילין בידו [וראיה מהא דיומא ל"ג ע"ב בגמרא וכי עייל להיכל וכו' עיין שם]:
(ה) קודם הטלית - ואם עבר והניחם מידו ונטל הטלית שוב אסור לעזבו וליטול התפילין.

ביאור הלכה סימן כה סעיף א ד"ה שלא יפגע

שלא יפגע וכו' - עיין במ"ב במה שכתב פי' אפילו וכו'. ומקורו מהא דיומא ל"ג ע"ב בגמרא וכי עייל להיכל וכו' ומשוך כלפי חוץ וכו'. והנה אף דיש לדחות קצת דהכא שהתפילין מונחין בתוך כיס הטלית שעדיין לא הוציאן מן הכיס קיל טפי, ואפילו אם נגע בהן בידו מותר לו לסלק ידו מהן וליטול הטלית, וכמו שכתב הפרי מגדים לדעת המגן אברהם באשל אברהם אות א' ובמשבצות זהב אות י', דלהמגן אברהם מותר לכתחלה להיות מונחין בשוה השל ראש והשל יד בתוך התיק, ואף אם יארע שיפגע תחלה בהשל ראש יסלקנו מידו ויטול תחלה השל יד ואין בזה משום חשש דמעביר על המצות. אבל כל זה אין שייך לדינא דהא לדעת המחבר דנקטינן כוותיה וכן פסקו כמעט כל האחרונים [הלבוש והב"ח והט"ז והנשמת והנ"א והארה"ח דלא כמ"א] אין חילוק בזה שהוא סובר דאפילו אם התפילין מונחין בתוך כיסן שייך בזה אין מעבירין. ובאמת פשוט הוא לענ"ד דגם המ"א מודה בזה ודלא כהפרי מגדים דעד כאן לא קשרי המגן אברהם אלא היכא שהתפילין מונחין בכיס בפני עצמו שלא נגע בהן כלל בידו רק ע"י כיס וא"א להניח ע"י כיס. מה שאין כן בזה שהם ממש בידו או שלפי הושטת ידו הם מזומנין לפניו תחלה מה יועיל במה שהם עדיין בתוך הכיס.

...היוצא מדברינו דאם הושיט ידו בתוך כיס הטלית ופגע קודם בהתפילין מחויב להוציאן קודם ולהניחן משום אין מעבירין על המצות וכן לענין תפילין יש לו ליזהר לכתחלה להיות מונח השל יד קצת לצד מעלה ולא בשוה ממש כדי שלא לפגוע בתוך הכיס בהשל ראש ברישא כדי שלא יעבור על הדין דאין מעבירין.

צורבא הדף היומי

הרב יצחק יוסף, ילקוט יוסף וציצית ותפילין הערות סימן כה - הלכות תפילין אות ה - ז

(ה) אין מעבירין על המצות

עיין בנשמת אדם (כלל סח) שנסתפק באנשי הצבא שאינם יכולים לקרוא קריאת שמע ולהניח תפילין, ונותנים להם רשות לבחור יום אחד בשבוע, אם עדיף שיבחרו יום שבת כדי שלא יכשלו באיסורים, או עדיף שיבחרו יום חול כדי שיוכלו להניח תפילין ולקיים מצות עשה דתפילין, והעלה, שאם יחללו שבת רק באיסור דרבנן, יבחרו להם באחד מימי החול כדי להניח תפילין, אבל אם יצטרכו לחלל שבת באיסורי דאורייתא יש בזה מחלוקת, ודעתו נוטה שיבחרו להם יום השבת. ע"ש. ובשלחן מלכים (סי' ז') כתב, דדבר זה תלוי בפלוגתא דהרדב"ז והחכם צבי, שהרדב"ז בחלק ד' (סי' יג) כתב, דאין חוששין למצוה קלה או חמורה, אלא המצוה הראשונה הבאה לידו יעשנה, דאין מעבירין על המצות. ושם דן באסיר שנמצא בבית האסורים, ונתן לו השר יום אחד בשנה חופש, האם יבחר להשתחרר מיד כדי להתפלל במנין, או שמא עדיף שימתין עד לראש השנה וכדו', כדי שיוכל לקיים מצוה יותר בהידור [או שמא ימתין להשתחרר בפר' זכור שהיא מה"ת], והשיב הרדב"ז, שישתחרר מיד, הואיל וקיימא לן אין מעבירין על המצות, וזה אף כדי לקיים מצוה יותר חשובה. וכן הסכים המג"א (סי' כה סק"ב). ולדעת רוב האחרונים דין אין מעבירין על המצות, דין תורה הוא, ונלמד מהפסוק ושמרתם את המצות, וכמו שכתב בגזע ישי (עמ' טז ב). אכן עיין במה שכתב הכותב בעין יעקב (מועד קטן ט א) בשם הר"ן, דנראה דיליף לה מקרא או"ח פן תפלוס, ונראה קצת דמדברי קבלה הוא. ועיין בזה למרן החיד"א בעין זוכר (מערכת א' אות טו"ב), ובמראית העין זבחים (נא א), ובשו"ת אבני נזר (חלק אבן העזר סי' קכב אות יח). ע"ש. אך דעת החכם צבי (סי' קו) שימתין למצוה הגדולה. וכן דעת הגר"א (סי' תכו סק"ב). ובספר ארעא דרבנן כתב להוכיח כדברי הרדב"ז מהמבואר בפסחים (קה ב) דפריך התם, מי שאין לו אלא כוס יין אחד, אמאי יקדש בלילה, ימתין למחר ויקדש, ובזה הוא ירויח שגם יקדש את קידוש ליל שבת בבוקר, דבדיעבד אפשר לקדש גם בשחרית, וירויח נמי את כבוד יום, ששותה הוא כוס יין בבוקר, וכבוד יום עדיף הוא מכבוד לילה, ותירצו בגמרא, חביבה מצוה בשעתה, כלומר כיון שהגיע ליל שבת והגיע חיוב הקידוש, חייב הוא לקדש מיד, ולא לדחות את המצוה למחר, אף על פי שלמחר הוא ירויח יותר, [ואף למסקנת הגמרא לא דחינן להאי תירוצא, אלא דשאני לן בין עיולי יומא לאפוקי יומא].

אולם בספר גזע ישי (עמ' טו) דחה ראייה זו, הואיל ומה שאמרה הגמ' חביבה מצוה בשעתה אין זה משום אין מעבירין על המצות, אלא משום זריזין מקדימין למצות, וכדמשמע מפירוש הרשב"ם, שפירש כן את הגמ'. אולם רבינו חננאל שם פירש, דטעם חביבה מצוה בשעתה הוא משום דאין מעבירין על המצות, ולא משום זריזין מקדימין למצות. וכתב עוד שם (אות כ') דבאמת דברי הרדב"ז מוכחים מלשון הרמב"ם בפירוש המשניות למס' אבות, דפירש על מה שאמרו שם, הוי זהיר במצוה קלה כבחמורה, שאי אתה יודע וכו', שהקב"ה ביאר את כל הלאוין עם עונשיהם, כרת, ארבע מיתות בית דין. וכו', אולם מתן שכרן של מצות עשה, לא ביאר, והוא כדי שלא נדע מתן שכרן של מצות, ונאמר זוהי מצוה חמורה יותר, או פחות, ומפני זה הטעם אמרו, אין מעבירין על המצות, הואיל ואין אנו יודעים מהי מצוה חמורה יותר ומה פחות. ולפי זה יש לומר, שאף כשיש לפנינו מצוה קלה ומצוה חמורה, הואיל ואין

צורבא הדף היומי

אתה יודע מתן שכרן של מצות, תקיים את המצוה הקלה יותר שבאה עכשיו לפניך, ולא תדלג על המצות, שאולי מצוה זו חשובה טפי לפני הקדוש ברוך הוא. ומשמע כדברי הרדב"ז. ואמנם במקום שאם לא יעשה תיכף המצוה שבאה לידו, אינו בטוח כל כך שיוכל לקיים בעתיד המצוה היותר מהודרת, יש מקום לומר דלכולי עלמא יבחר לקיים המצוה שלפניו. וראה בזה בשו"ת יביע אומר חלק ב' (חאו"ח סי' לד), ובשו"ת יחזה דעת חלק א' (סי' טז), וחלק ב' (סי' ט), ובשו"ת חזון עובדיה חלק א' (עמ' לט). ובשו"ת יד אליהו מלובל ין (סי' מא), ובעמודי אש (סי' ד'), ובשו"ת ישכיל עבדי חלק ה' (סי' יד). ע"ש.

וכיוצא בזה דן בשדי חמד (כרך ט', מערכת יום הכיפורים סי' א' אות י') במי שהוא חולה ויודע שלא יוכל להתענות שני תעניות בתוך שבוע אחד, האם חייב להתענות תענית צום גדליה, ואחר כך כשיגיע יום הכיפורים יהיה פטור מדין פיקוח נפש, או שעדיף שלא יצום בצום גדליה אף שעתה הוא מסוגל לצום, בכדי שיוכל לצום בכפור. וכתב שם דיש לומר דבזה לכולי עלמא לא יצום בצום גדליה, שהרי טעמא דהאי מילתא דאין מעבירין על המצות אף ממצוה קלה למצוה חמורה, הוא משום שאין אתה יודע מתן שכרן של מצות, וזה שייך לאומרו רק במצות שהם שוות, אבל במצות שברור לנו שאינן שוות, וכמו בנידון דידן, בודאי דמעבירין על הקלה כדי לקיים את החמורה. אלא שכתב שם טעמים אחרים לומר שיצום בצום גדליה אף שבשל כך לא יצום ביום הכפורים. ע"ש. [ויש לדון אם שייך לומר אין מעבירין על המצות במצוה דרבנן, כשמפסיד על - ידי זה מצוה מה"ת. וכן יש לדון אם שייך לומר אין מעבירין על המצות כאשר יצטרך אחר כך גם לעבור על לאו כגון צום יום כפור. ואין כאן מקומו. ודומה לזה דנו הפוסקים בדין העוסק במצוה דרבנן אם פטור ממצוה דאורייתא, וראה בשו"ת יביע אומר חלק א' (חאו"ח סי' ה' אות ז'). ע"ש. והראוני מ"ש בזה בבכורי יעקב (סי' תרג ס"ק כב), ובתוספת בכורים שם, וביביע אומר הנ"ל לא זכר מזה. ע"ש].

וכתב מרן החיד"א בברכי יוסף (סי' כה אות ג' בסופו), שדין זה קיים רק כשבדעתו לקיים את שתי המצות כגון בתפילין של ראש ושל יד, אז שייך האי דינא דאין מעבירין, משא"כ כשאין בדעתו לקיים את שני המצות אין כלל דין של אין מעבירין. הילכך מתיר החיד"א בכיס של טלית שמונחים בו טלית של שבת ושל חול, לדלג על של שבת וליקח את של החול, הואיל ועתה אין ברצונו כלל ללבוש את הטלית של שבת, לא שייך בזה כללא דאין מעבירין על המצות.

צורבא הדף היומי

רמח"ל, ספר מסילת ישרים פרק ז

חלקי הזריזות שנים. אחד קודם המעשה ואחד אחרי כן. קודם התחלת המעשה הוא שלא יחמיץ האדם את המצוה, אלא בהגיע זמנה או בהזדמנה לפניו או בעלותה במחשבתו, ימהר יחיש מעשהו לאחוז בה ולעשות אותה ולא יניח זמן לזמן שיתרבה בינתים. כי אין סכנה כסכנתו, אשר הנה כל רגע שמתחדש, יוכל להתחדש איזה עכוב למעשה הטוב. ועל אמיתת זה הדבר העירונו ז"ל (בראשית רבה פרק עו): בענין המלכת שלמה שאמר דוד לבניהו: "והורדתם אותו אל גיחון" (מלכים א, א, לג), וענה בניהו: "אמן, כן יאמר ה' " (שם לו). אמרו, זה לשונם (בראשית רבה עו): "רבי פינחס בשם רבי חנן דצפורי, והלא כבר נאמר (דבה"א כב): "הנה בן נולד לך הוא יהיה איש מנוחה" ? (דברי הימים א, כב, ט) ? אלא הרבה קטגורין יעמדו מכאן ועד גיחון. על כן הזהירו זכרונם לברכה (מכילתא שמות יב): "ושמרתם את המצות", מצוה הבאה לידיך אל תחמיצנה,

הרב שלמה מרדומסק, תפארת שלמה - ויקרא , פרשת שמיני

"וירד מעשות החטאת" (ויקרא ט, כב). היה נראה לי עפ"י מאמר הגמרא אין מעבירין על המצות. כי כן דרך היצר לקרר את האדם בגשתו אל העבודה זו תפלה לומר לו: הלא אתה מלא עון, ואיך ימלא לבבך לגשת אל הקודש. אולם האמת אינו כן כי הקדוש ברוך הוא שומע תפלת כל פה ומרחם על הבריות לקבל ברחמים תפלתו. וזה שאמר אין מעבירין על המצות בל יעלה על זכרונו העבירות בעת עשיית המצות. סור מרע ועשה טוב בשעה שאתה עושה טוב תסיר הרע מקרב לבבך אל תזכור עוד. וזה וירד מעשות החטאת וגו' בשעה שאהרן הי' מברך את ישראל לא הי' זוכר החטאת שלהם. וזה פירושו "ואני תפלתי לך ה' עת רצון". פי' שאני מתפלל תמיד אל ה' ובטוח אני שיקובל תפלתי ויהי' עת רצון. מאשר ידעתי שהקב"ה מרחם על עמו ומקבל תפלתם ברחמים.